

Research Article/Araştırma Makalesi

In Primary School 3th Grade Science Textbook: Nominalization as Grammatical Metaphor

Merve KAYA¹ , Zeki APAYDIN*²

¹ Ministry of Education, Samsun, Turkey, mervekaya086@gmail.com

² Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Samsun, Turkey, zapaydin@omu.edu.tr

* Corresponding Author: zapaydin@omu.edu.tr

Article Info

Received: 12 November 2018

Accepted: 20 March 2019

Online: 30 April 2019

Keywords: Primary school, science textbook, grammatical metaphor, nominalization

DOI: 10.18009/jcer.481884

Publication Language: Turkish

Abstract

The main purpose of this study, which is composed of the theoretical framework, Functional Grammar model, is to examine the number, intensity and types of nominalization usage from the grammatical metaphorical perspective in the 3rd grade science textbook which was renewed in 2017 with the Science Teaching Program. Document review method was used in the research. Nominalization word types were determined and frequency of nominalization types were determined. In each unit of the textbook, the ratio of nominalization words to total words was calculated and the density of nominalization was found. According to this, -mAK attachment 175, -mA attachment 522, -DİK attachment 346, - (y) AcAK attachment 56, - (y)İş attachment was used 31 times. Nominalization density is 7,37%. It can be argued that this study may contribute to a better understanding of the level of nominalization in primary school textbooks.

To cite this article: Kaya, M. & Apaydin, Z. (2019). İlkokul 3. sınıf fen bilimleri ders kitabında: Dilbilgisel eğretilme. *Journal of Computer and Education Research*, 7 (13), 35-61. DOI: 10.18009/jcer.481884

İlkokul 3. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabında: Dilbilgisel Eğretilme Olarak Adlaştırma

Makale Bilgisi

Geliş: 12 Kasım 2018

Kabul: 20 Mart 2019

Yayın: 30 Nisan 2019

Anahtar kelimeler: İlkokul, fen bilimleri ders kitabı, dilbilgisel eğretilme, adlaştırma

DOI: 10.18009/jcer.481884

Yayın Dili: Türkçe

Öz

Kuramsal çerçevesini Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modelinin oluşturduğu bu çalışmanın temel amacı, 2017 yılında hazırlanan Fen bilimleri Dersi Öğretim Programıyla birlikte yenilenen 3. sınıf fen bilimleri ders kitabında dilbilgisel eğretilme perspektifinden adlaştırma kullanım sayısını, tiplerini ve yoğunluğunu incelemektir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Adlaştırılmış kelime tipleri belirlenerek adlaştırma tiplerinin sıklıkları bulunmuştur. Ders kitabının her bir ünitesinde, adlaştırılmış kelimelerin toplam kelimelere oranı hesaplanarak, adlaştırma yoğunluğu bulunmuştur. Buna göre -mAK eki 175, -mA eki 522, -DİK eki 346, -(y)AcAK eki 56, -(y)İş eki 31 kez kullanılmıştır. Adlaştırma yoğunluğu ise % 7,37'dir. Bu çalışmanın, ilkokul ders kitaplarındaki adlaştırma düzeyinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabileceği ileri sürülebilir.

Summary

In Primary School 3th Grade Science Textbook: Nominalization as Grammatical Metaphor

Introduction

In primary school, the most important subject of the natural sciences is the science course. Learning scientific language for students is the most effective way to learn science. When children start formal education, they are confronted with complex cognitive and complex linguistic structures. Children are expected to learn new language languages, to understand and produce written language, and to form oral language in new forms. The use of grammatical metaphor which plays an important role in the formation of school language, especially the use of nominalization structures, has an important place in the regulation and learning of scientific knowledge.

In functional theory of grammar, grammatical metaphor is considered an important research area. The essence of grammatical metaphor is to contribute to the objectification and isolation of all genres, in particular the types of political, scientific and academic writing. In the formation of grammatical metaphorical structures in scientific discourse, nominalization provides the strongest source. Nominalization structures contribute to lexical density (concentrating all processes on a single word), objectivity (eliminating the need to use personal or personal pronouns) and make it possible to construct technical terminologies. In 2017, the Science Education Program was re-prepared. One of the main aims of the Science Course Curriculum, which aims to educate all individuals as a science literate, is to provide basic knowledge about astronomy, biology, physics, chemistry, earth and environmental sciences and science and engineering applications. It is seen that the program emphasizes the acquisition of scientific knowledge. With the changing program, textbooks have also been renewed.

In foreign literature, it is seen that the issue of nominalization is studied in various disciplines. In the literature in Turkey Referring to the issue studies are quite rare. In science textbooks, a study on the subject of nominalization was not encountered. The aim of this study is to serve this gap. Syntactic nominalization structures in Turkish, -MAK, -mA, -DIK, -

(y) AcAK, - (y)İş are produced by business additional. These structures formed by the naming constructions can be in the sentence in the subject or object. The use of nominalization indicates that the language is usage benefited at the highest level. The main purpose of this study, which is composed of the theoretical framework of Functional Grammar, is to examine the number, intensity and types of nominalization use from the grammatical metaphorical perspective in the renewed 3rd grade science textbook.

Method

In this research, document analysis method which is one of the qualitative research methods is used. First of all, all units of the textbook have been carefully read and the nominalization words of the words are drawn. Nominalization word types were determined. For the validity and reliability of the research, nominalization statements were examined more than once by the researcher. In addition, a Turkish teacher was consulted and necessary corrections were made. The frequency of nominalization menclature types was found. The words in all sentences in the units are counted. In each unit of the textbook, the ratio of nominalization words to total words was calculated and the density of nominalization was found. The naming rate of the text and activities in the units was calculated. "Unit evaluation" section at the end of the unit was excluded from the evaluation.

Results and Discussion

In the 3rd grade science textbook analyzed in this study, -mA attachment was used more than the nominalization constructions, while the least -(y)İş work attachment was used. In 1130 of the 15,326 words used in the book, the nominalization structure was used. The nominalization density of the 3rd grade science book prepared according to the new program was found to be 7,37%. According to Halliday (2003), children face with naming constructions in primary school. Research findings support this proposition. The findings of Banks (2008) show that both physics and biology have historically increased in the use of nomenclature structures. Jalilifar, Alipour and Parsa (2014) compared nominalization rates in applied linguistics and biology books, in applied linguistics books, scientific knowledge reached to the finding that there is a greater tendency towards nominalization. The nominalization density in linguistic books is 6,93%; the rate of nominalization in biology books was found to be 6,11%. Jalilifar and Memari (2017) examined eight linguistics and eight physics books in terms of the use of nominalization. The nominalization density of

physics books with high difficulty is 0,319%; physics book of low degree, the nominalization density is 0,207%. The nominalization density of linguistic books with high difficulty is 0,187%; linguistic books of low degree, the nominalization density 0,266%. Mueller (2015) examines seventeen science books in elementary and secondary schools in America, nominalization density was found to be 4,5%. In this study, a single course and a single book were analyzed. It can be suggested that this study may contribute to a better understanding of the level of nominalization in primary school textbooks.

Giriş

Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi “dili” anlamlar oluşturmak için birbiriyle ilişkili seçenekler dizisi olarak yorumlar ve fonksiyonlar ile dilbilgisel sistemler arasında açık bir ilişki sağlamayı amaçlar. Bu modelin temelinde, insanların toplumsal durumlarda dili nasıl kullandıkları yatmaktadır (Halliday, 1994). Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modeline göre anlam, toplumsal çevreye bağlı olarak dil dizgesindeki üç temel üst işlev aracılığıyla kurgulanmaktadır:

- Düşünsel İşlev (deneyimlerimizi anlamlandırma)
- Kişilerarası İşlev (toplumsal ilişkilerimizi eyleme geçirme)
- Metinsel İşlev (düşünsel ve kişilerarası işlevlerin çizgisel düzlemde yazılı ya da sözlü dile aktarımı)

Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi kuramının kurucusu Halliday’e (2003) göre çocukların dilsel gelişimi, düşünsel işlev açısından, *dilbilgisel genelleme* (2 yaş), *dilbilgisel soyutlama* (5-6 yaş) ve *dilbilgisel eğretilme* (9-10 yaş) olmak üzere üç aşamada gerçekleşmektedir. Buna göre, *genelleme* dile ve gündelik bilgiye giriş, *soyutlama* okuryazarlığa ve ilkökula giriş, yeni bir anlam yaratma aracı olan *eğretilme* ise teknik bilgiye ve ortaokula giriş olarak kabul edilmektedir.

Dilin anlam yaratma yolları, toplumsal bağlamlara göre farklılaşmakta ve her birey olası tüm bağlamlara, örneğin okul dili bağlamına erişememektedir. Bu nedenle, Dizgeci İşlevsel Dilbilim araştırmaları, okul dilinin özelliklerini saptayıp okuryazarlık düzeylerini geliştirmeye çalışan öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları zorlukları ortaya koyarak okul dilini betimlemeye çalışmaktadır (Scheppegrell, 2004).

Torr ve Simpson (2003), çocukların örgün eğitime başladıklarında bilişsel açıdan kavranması güç ve karmaşık olan dilsel yapılarla karşı karşıya kaldıklarını; diğer bir deyişle, çocukların yeni kesit dilleri öğrenmelerinin, yazılı dili anlamalarının ve üretmelerinin ve sözlü dili yeni biçimlerde kurgulamalarının beklendiğini öne sürmüştür. Okul dilinin inşasında büyük rol oynayan dilbilgisel eğretilmenin, özellikle de adlaştırma yapıları şeklinde kullanımı önemli bir yere sahiptir.

Painter (2003) kendi oğullarının 7 aydan 5 yaşına kadarki dil kullanımını, Derewienka (2003) yine kendi oğlunun 5 ve 13 yaşları arasında ürettiği sözceleri, Torr ve Simpson (2003) ise 5 çocuğun 3 yıl boyunca dil gelişimini, dilbilgisel eğretilme kullanımı

açısından incelemiştir. Bu çalışmaların ortaya koyduğu bulgulara göre, çocuklar öncelikle ölü eğretilmeler olarak nitelendirilen banyo yapma gibi yapıları, daha sonra sırasıyla içe yerleşik cümleleri ve adlaştırma yapılarını kullanmaktadırlar.

Bilim, dış dünyada gerçekleşen olgu, olay ve durumları gündelik dilden farklı bir sistemde yorumlama yoluna gitmektedir. Bu yorumlama süreci gerçekleştirilirken gündelik dilden yola çıkılarak var olan bilgi gündelik dilden bilim diline, dolayısıyla gündelik söylemden bilimsel söyleme aktarılmaktadır. Bu aktarım, bilimsel söylemde dilbilgisel düzeyde “dilbilgisel eğretilme” yoluyla kodlanmaktadır (Halliday, 1994).

Dilbilgisel Eğretilme yapısını ayrıntılarıyla ele almadan önce “eğretilme” (metaphor), kavramına açıklık getirmek yararlı olacaktır. Metafor, “ötesine” anlamına gelen Yunan meta ve “taş” anlamına gelen pherein sözcüklerinden türetilmiştir. Bu nedenle, metafor bir şeyden diğerine bir tür harekettir; yani, bir şey kendini bir şekilde farklı bir şeye taşır (Taverniers, 2004). İki tür eğretilme (metaphor) vardır: Sözcüksel eğretilme (lexical metaphor) ve dilbilgisel eğretilme (grammatical metaphor) (Halliday, 1994).

Sözcüksel eğretilme, bir dönüşüm içermekte ve bir sözcük başka bir sözcüğün yerine kullanılmaktadır (Halliday, 1994). TDK’ a (2018) göre, Eğretilme “Bir şeyi anlatmak için ona benzetilen başka bir şeyin adını eğreti olarak kullanma” olarak tanımlanmıştır. Diğer bir deyişle sözcüksel eğretilme, bir sözcüğün alışılmış anlamı dışında bir anlamda kullanılmasıdır. Örneğin,

Kadın, hayatının sonbaharındaydı. sonbahar → yaşlılık

Bu cümlede yer alan sonbahar sözcüğü yaşlılığı ifade etmektedir.

Dilbilgisel eğretilme ise, dilbilgisel bir dönüşüm içermekte ve bir dilbilgisel yapının, başka bir dilbilgisel yapıya dönüşmesi olarak tanımlanmaktadır. Dilbilgisel eğretilme üretiminde en “güçlü araç” adlaştırmadır. Bu araç ile süreç bildiren eylemler, nitelik bildiren sıfatlar adlaştırılmaktadır. Bu ögeler, adlaştırma süreci sonucunda cümlede bir varlık ya da nesne görevi üstlenmektedirler. Diğer bir deyişle, doğal işlevleri dışında bir anlamı ifade etmede kullanılmaktadırlar (Halliday, 1994).

Türkçede sözdizimsel adlaştırma yapıları, -mAK, -Ma, -DIK, -(y)AcAK, -(y)Iş, adlaştırma biçimbirimleriyle üretilmektedir (Göksel & Kerslake, 2005).

-mAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

-mAK biçimbirimi almış eylemler, genel olarak sözlüksel bir birim olarak eylemlerin “matar biçimini” yansıtmaktadır.

Öyle bir hareket için 'sıyrılmak' fiilini kullanırız.

-mAK biçimbirimi almış yantümceler,

(i) Genel bir olay, eylem ya da durum hakkında konuşurken kullanılır.

[Türkçe öğrenmek] zordur.

(ii) Eylemi gerçekleştiren katılımcının olay, eylem ya da duruma yönelik tutumunu ifade eden ana eylemlerle kullanılır.

[Sokağa çıkmak] istiyorum.

(iii) Ana tümceye yönelme durum biçimbirimi olan -y(A) ile bağlanan -mA adlaştırma yapıları genellikle başla-, çalış-, karar ver-, devam et- gibi eylemlerle kullanılır.

[Her gün beş sayfa yazmaya] çalışıyorum.

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

-mA ile oluşturulan ad yantümceleleri -mAK ile oluşturulan yapılara göre anlam açısından daha somut olup -mA ile oluşturulan çoğu eylem tabanlı sözcük, sözlükçede somut anlamlar barındıran adlar olarak yer almıştır.

-mA üretimsel çekim ekinin kullanılmasıyla ad yantümcesinin öznesine bir iyelik ekinin getirilmesi, Türkçede sık görülen adlaştırma yapılarından biridir. Eylemine iye-belirtili -mA adlaştırma biçimbirimi ulanan bir ad yantümcesi, belirli bir öznenin üstlendiği hareket, etkinlik ya da duruma işaret eder. Genelde tümce başı konumunda yer alan bu özne, tamlayan-belirtili bir Ad Öbeği ile açıkça belirtilmektedir.

[Bence Ali'yi çağırmanın] anlamı yok.

-DIK ve -y(AcAK) ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

-DIK ya da -y(AcAK) biçimbiriminin seçimi, ifade edilmek istenen zamanla ilişkili olup -DIK, şimdiki ya da geçmiş zamanı; -y(AcAK) ise gelecek zamanı ifade etmektedir.

[Orhan'ın bir şey yapmadığı] belliydi.

[Orhan'ın bir şey yapmayacağı] belliydi.

-(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

Daha çok soyut ya da yarı soyut adları türetmede kullanılan -(y)İş biçimbirimi, ad yantümcesi oluşturmada diğer adlaştırma biçimbirimlerine göre daha kısıtlı olup belli bir özneye işaret eden bir olay ya da duruma gönderimde bulunur. -(y)İş ile oluşturulan eylem soylu adın, iki işlevi bulunmaktadır:

(i) Bir olay ya da hareketin nasıl gerçekleştiğini açıklar.

[O kedinin insana hoş bir sokuluşu] vardı.

(ii) Bir olay ya da hareketin her bir seferine gönderimde bulunur.

[Zehra'yı her görüşünü] ayrı bir zevkle hatırlıyordu.

Halliday'in (1985) dilbilgisel eğretilmeyi ileri sürmesiyle birlikte bu kavram, Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi kuramı çerçevesinde önemli bir kuramsal kavram ve araştırma alanı haline gelmiştir. Adlaştırma kullanımına yönelik uluslararası alanyazın incelendiğinde, farklı disiplinlerde çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların; Fen ve Teknoloji alanındaki makale özetleri (Yongjie, 2007), tarihsel metinler (Sušinskienė, 2009), lisans öğrencilerinin yazıları (Baratta, 2010), İngilizce ders kitapları (Mão, 2012), tıbbi araştırma makalelerinin tartışma bölümleri (Wenyan, 2012), politik ve sağlık metinleri (Tabrizi & Nabifar, 2013), İngilizce tıbbi makalelerin özet bölümleri (Mahbudi, Mahbudi & Amalsaleh, 2014), fizik ve uygulamalı dilbilim kitapları (Jalilifar, White & Malekizadeh, 2017) olmak üzere oldukça fazla alan çeşitliliği sergilediği görülmektedir. Çalışmalar sonucunda farklı disiplinlerde adlaştırma kullanım sıklığında farklılıklar olduğu, bilimsel metinlerde adlaştırma kullanımının yüksek olduğu ve adlaştırma yapılarının yazar duruşunu kodladığı belirlenmiştir.

Ulusal alanyazında, YÖK Tez ve Ulakbim veri tabanından "adlaştırma", "dilbilgisel eğretilme" kavramları aratılmış çok az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda; Türkkkan (2008) ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki tarih metinlerinde sözdizimsel adlaştırma örüntülerini, Çakır (2011) Türkçe ve İngilizce bilimsel makale özetlerinde bilgiyi kurgulama ve yazar kimliğini kodlama biçimlerini, Cengiz ve Çakır (2012), okul öncesi çocuklarda dilbilgisel eğretilme kullanımının ortaya çıkış sürecinde annelerin etkisini, Çakır ve Cengiz (2017) anneler ve çocuklarının adlaştırma kullanımını incelemişlerdir. Çalışmalar sonucunda, adlaştırma kullanım sıklığının alt sınıflardan üst sınıflara doğru arttığı, Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde adlaştırma kullanımının benzer bir dağılım sergilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Halliday ve Matthiessen'e (2004) göre, istatistiksel olarak büyük bir potansiyelinin bulunması ve yeni bilgi yaratma, geliştirme, keşfetme ve icat etme eğilimleri nedeniyle; adlaştırma, bilimsel kayıtlarda geliştirilmiştir. Yazarlar adlaştırma kullanımı ile yazılarına daha nesnel bir bakış açısı kazandırabilmektedirler. Adlaştırma dünyanın doğası ile ilgili temel bilgileri, gerçekleri ifade etmeyi kolaylaştırabilmektedir. Bu bakımdan, yazarlar olayların kimler tarafından gerçekleştiğine değil, olayın kendisine odaklanmak istediklerinde adlaştırmaya başvurumaktadırlar. Adlaştırma, bilimsel ders kitaplarının

yazarlarının, metinlerdeki cümlelerin sayısını azaltmasına ve her bir adlaştırmış gruba daha fazla bilgi sıkıştırmasına yardımcı olmaktadır. Bir dile iyi hâkim olanlar bunu daha kolay ve daha rahat bir şekilde yapabilmektedirler (Kazemian, Behnam & Ghafoori, 2013). Bu nedenle, adlaştırma ders kitaplarını karakterize etmek için uygun bir dilsel özellik olarak görülmektedir.

2017 yılında, Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı yeniden hazırlanmıştır. Program 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında ilkökul düzeyinde 3. sınıfta uygulanmaya başlanmıştır. Bütün bireylerin fen okuryazarı olarak yetişmesini amaçlayan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçlarından birisi, astronomi, biyoloji, fizik, kimya, yer ve çevre bilimleri ile fen ve mühendislik uygulamaları hakkında temel bilgiler kazandırmaktır (MEB, 2017a). Programın, bilimsel bilginin kazanılmasına vurgu yaptığı görülmektedir.

Değişen programla birlikte, 3. Sınıf fen bilimleri ders kitapları da yenilenmiştir. Ders kitapları, basılı ve elektronik formlarda olan öğrenme materyalleridir. Ders kitapları ilkökullarda, temel bir öğretim aracı olarak öğretim programının aktarılmasına dâhil olmaya hala devam etmektedirler. İlkokullarda kullanılan fen bilimleri ders kitapları, doğa bilimlerinin içeriğini, bilimsel araştırma bulgularını, deneylerin yeniden üretilmesi için basit talimatları ve bölüm gözden geçirmeleri gibi eğitsel yardımları sağlamaktadırlar.

Yukarıda da belirtildiği gibi ulusal alanyazında, adlaştırma konusuna değinen çalışmalar oldukça azdır. İlkokul fen bilimleri ders kitaplarında, adlaştırma konusunun işlendiği bir çalışmaya ise rastlanılmamıştır. Bu çalışmada, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında kullanılan 3. Sınıf fen bilimleri ders kitabı (MEB, 2017b) adlaştırma kullanımı açısından incelenerek; ulusal alanyazında bu yöndeki boşluğun doldurulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Kuramsal çerçevesini Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modelinin oluşturduğu bu çalışmanın temel amacı, yenilenen 3. sınıf fen bilimleri ders kitabında dilbilgisel eğretilme perspektifinden adlaştırma kullanım sayısını, tiplerini ve yoğunluğunu incelemektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

İlkokul 3. sınıf fen bilimleri ders kitabında yer alan metinlerdeki ve etkinliklerdeki adlaştırmaların analiz edilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s.41).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama aracı olarak doküman incelemesinden yararlanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Geleneksel olarak doküman incelemesi, tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s.189).

Ders kitabının tüm üniteleri dikkatlice okunarak, adlaştırılan kelimelerin altları çizilmiştir. Adlaştırılmış kelime tipleri belirlenmiştir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği için, adlaştırma ifadeleri araştırmacılar tarafından birden çok kez incelenmiştir. Ayrıca bir Türkçe öğretmenin görüşlerine başvurulmuş, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Adlaştırma tiplerinin sıklıkları çıkarılmıştır. Ders kitabının her bir ünitesinden rastgele seçilen örneklerle, adlaştırılmış ifadeler örneklendirilmiştir.

Ünitelerdeki bütün cümlelerde bulunan kelimeler sayılmıştır. Ders kitabının her bir ünitesinde, adlaştırılmış kelimelerin toplam kelimelere oranı hesaplanarak, adlaştırma yoğunluğu bulunmuştur. Ünitelerdeki metinlerin ve etkinliklerin adlaştırma oranı hesaplanırken ünite sonlarında yer alan “Ünite değerlendirme testi” bölümü değerlendirme dışı tutulmuştur.

Bulgular

Araştırmada 3. sınıf fen bilimleri ders kitabında yer alan ünitelerdeki metinlerin ve etkinliklerin adlaştırma oranları analiz edilerek tablolarda incelenmiştir.

1. Ünite Gezegelimizi Tanıyalım (12.-32. Sayfalar arasında)

Tablo 1. Gezegelimizi tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	benzemektedir (s.16), benzemektedir (s.19), göstermek (s.19), olmak (s.19), olmak (s.20), denilmektedir (s.22), serinlemek (s.26), kaplamaktadır (s.29), benzemektedir (s.30)	9
-mA,	ulaşmamızın (s.15), gelişmesi (s.16), küçülmeye (s.18), birikmesiyle (s.18), olması (s.18), sürmesi (s.21), olmasıdır (s.22), sürdürebilmesi (s.23), almamız (s.26), sürdürmeleri (s.26), dönmesini (s.27), dolmaya (s.28), ıslanmamasının (s.28), çıkması (s.28)	14
-DİK,	benzediğinin (s.12),aldığını (s.12), bulunduğunu (s.12), kapladığı (s.12), kullandığımız (s.14),durduğunu (s.14), benzediğini (s.14), benzediğini (s.14), olduğunu (s.15), geldiğimizde (s.15), ettirdiğimizde (s.15), baktığımızda (s.16), olduğunu (s.16), gördüğümüz (s.16), yaşadığımız (s.17), hazırladığımız (s.17), yaşadığımız (s.18), olduğunu (s.19), yaşadığı (s.20), yaşadığı (s.20), olduğu (s.21), yaşadığımız (s.22), olduğu (s.22), bakıldığında (s.26), salladığımızda (s.26), hissettiğimiz (s.26), verdiğimizde (s.26), şişirdiğimizde (s.26), görüldüğü (s.27), işaretlediğimiz (s.27), hazırladığımız (s.27), döndüğünü (s.27), düşündüğümüz (s.28), sağlandıktan (s.28), aldığında (s.29), kapladıkları (s.29), yaşayabildiği (s.30), ettiği (s.31), olduğu (s.32)	39
-(y)AcAK	düşeceklerine (s.14), benzetecek (s.20)	2
-(y)İş	dönüşmüştür (s.18), katılaştıran (s.18), oluşumların (s.24)	3
TOPLAM		67

Gezegelimizi tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 1 incelendiğinde, ünite en fazla adlaştırma türlerinden -DİK adlaştırma türünün kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla -mA,-mAK, -(y)İş ve -(y)AcAK izlemektedir. Ünite genelinde adlaştırma yapısıyla 67 adet cümle kurulmuş olduğu belirlenebilir. Gezegelimizi tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Dünya'mız alttan ve üstten basık, yanlardan şişkin bir küreye benzemektedir. (s.16)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Dünya'nın sıcaklığı canlı hayatının sürmesi için elverişlidir. (s.21)

-DIK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Kara katmanı üzerinde yaşadığımız yerdir.(s.22)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Dünya'mızı haşlanmış bir yumurtaya benzetecek olursak yumurtanın kabuğu, beyazı ve sarısı hangi katmanlara karşılık gelir? (s.20)

-(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Vadiler, yaylalar, dağlar, yanardağlar, mağaralar ve çukurlar gibi oluşumların tümüne yer şekli diyoruz. (s.24) şeklinde cümleler örnek olarak verilebilir.

2. Ünite Beş Duyumuz (36.-61. Sayfalar arasında)

Tablo 2. Beş duyumuz ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	korumak (s.36), kapatmak (s.39), korumak (s.42), bakmak (s.42), korunmak (s.42), kapatmak (s.44), dinlemek (s.45), kapatmak (s.46), temizlemek (s.47), korumak (s.47), aramak (s.49), etmek (s.49), kapatmak (s.50), etmekte (s.50), koymak (s.52), çalkalamak (s.52), almaktan (s.53), kapatmak (s.55), korumak (s.58), çalışmak (s.60), algılamak (s.61)	21
-mA,	yapılması (s.36), algılamamızı (s.38), keşfetmemizi (s.38), görme (s.38), duyma (s.38), koklama (s.38), tatma (s.38), dokunmadır (s.38), görme (s.39), görmemizi (s.39), görme (s.40), getirmesinde (s.40), korunmasında (s.40), görme (s.40), görme (s.40), görme (s.40), koklama (s.40), görme (s.40), görme (s.40), görme (s.42), anlamamızı (s.42), korumamızı (s.42), yazma (s.42), okuma (s.42), seyretme (s.42), yorulmasına (s.42), beslenmeye (s.42), yanma (s.42), yaralanma (s.42), görmenin (s.42), durması (s.42), görme (s.42), duyma (s.43), işitmemizi (s.43), etmeye (s.43), görme (s.45), işitme (s.45), işitme (s.45), yakalama (s.45), işitme (s.47), sağlamasıdır (s.47), sokulması (s.47), işitme (s.47), işitme (s.47), işitme (s.47), alma (s.48), alma (s.48), alma (s.49), koklamanın (s.49), almanın (s.49), olmasıdır (s.49), koklatmasını (s.50), etmeye (s.50), zorlanmamızın (s.50), koklama (s.51), olmasına (s.51), kanamalarında (s.51), alma (s.52), alma (s.53), etmemizi (s.53), alma (s.53), alma (s.53), koklama (s.53), alınmasında (s.53), çiğnenmesine (s.53), yutulmasına (s.53), konuşmaya (s.53), alma (s.53), çiğneme (s.54), yutma (s.54), konuşmaya (s.54), temizlenmesi (s.54), olması (s.54), dokunma (s.55), dokunma (s.55), olmasına (s.55), hissetmeye (s.55), olmalarını (s.56),	96

	girmesini (s.56), kaybetmemizi (s.56), hissedemememizin (s.57), atılmasını (s.58), dokunma (s.58), yapabilmesi (s.58), yapmamız (s.58), kesilme (s.58), ezilme (s.58), yaralanma (s.58), yanma (s.58), kalmamaya (s.58), koklama (s.60), duyma (s.60), dokunma (s.60), görme (s.60), tatma (s.60), alma (s.61)	
-DIK,	geldiğinde (s.39), olduğu (s.39), çıkardıkları (s.43), döndüğümüzde (s.43), durduğumuzda (s.43), döndüğünü (s.43), çıkardığı (s.44), olduğunu (s.44), olduğunu (s.44), ettiğimizi (s.44), çıkardığı (s.45), çıkardığı (s.45), duyamadığı (s.45), çıkardığı (s.45), arttığını (s.45), geldiğini (s.46), çıkardığımızı (s.46), geldiğini (s.46), geldiğini (s.46), olduğunda (s.47), hissettiğimizde (s.47), yaklaştırdığı (s.48), kokladığımız (s.48), kokladığımız (s.48), aldığımız (s.51), solduğumuz (s.51), bulunduğumuz (s.51), bilmediğimiz (s.51), aldığımız (s.52), çıkardığımız (s.52), olduğumuzda (s.53), alamadığımız (s.53), bilmediğimiz (s.54), olduğunu (s.55), olduğu (s.55), olduğunu (s.55), olduğunu (s.56), hissedebildiğimiz (s.57), gösterdiğini (s.57), olduğunda (s.58), yararlandığımız (s.61), olduğunu (s.61)	42
-(y)AcAK	yakmayacak (s.55)	1
-(y)İş	atışını (s.45)	1
TOPLAM		161

Beş duyumuz ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 2 incelendiğinde, ünite en fazla adlaştırma türlerinden -mA adlaştırma türünün kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla -DIK,-mAK, -(y)İş ve -(y)AcAK izlemekte olup; ünite genelinde 161 tane adlaştırma yapısıyla kurulmuş cümle bulunmaktadır. Beş duyumuz ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Kulaklarımızı soğuktan korumak için bere takabiliriz. (s.47)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Bazı hayvanlar çok iyi görme duyusuna sahipken bazıları değildir. (s.40)

-DIK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Ne olduğunu bilmediğimiz yiyeceğin ve içeceğin tadına kesinlikle bakmamalıyız. (s.54)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Suyun elimizi yakmayacak sıcaklıkta olmasına dikkat edelim. (s.55)

-(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı İçin,

Baykuş tarlada dolaşan bir farenin kalp atışını bile duyabilir. (s.45) şeklinde cümleler örnek olarak verilebilir.

3. Ünite Kuvveti Tanıyalım (66.-92.Sayfalar arasında)

Tablo 3. Kuvveti tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	yürümek (s.69), koşmak (s.69), zıplamak (s.69), yemek (s.69), oynamak (s.69), etmek (s.70), hızlandırmak (s.72), yavaşlatmak (s.72), yetişebilmek (s.72), gitmek (s.73), ulaştırabilmek (s.74), durmak (s.79), gitmek (s.79), almak (s.80), yerleştirmek (s.81), ettirmek (s.83), atmak (s.84), koparmak (s.84), ettirebilmek (s.85), yavaşlatmak (s.85), durdurmak (s.85), hızlandırmak (s.85), yavaşlatmak (s.85), durdurmak (s.85), dokunmak (s.87), çalışmak (s.87), olmaktadır (s.87), sonuçlanmaktadır (s.87), korunmak (s.88), ettirmek (s.91)	30
-mA,	itme (s.66), çekmenin (s.66), itme (s.66), çekme (s.66), ettirme (s.67), durdurma (s.67), hızlanma (s.67), yavaşlama (s.67), dönme (s.67), sallanma (s.67), değiştirme (s.67), itme (s.67), çekme (s.67), hızlanma (s.68), yavaşlama (s.68), dönme (s.68), sallanma (s.68), değiştirme (s.68), çevirmesiyle (s.70), yönelmesiyle (s.70), edebilmesi (s.70), olması (s.70), hızlanma (s.71), yavaşlama (s.71), hızlanma (s.72), yavaşlama (s.72), etmelerine (s.72), hızlanma (s.72), etmelerine (s.72), yavaşlama (s.72), hızlanma (s.72), yürümeye (s.72), yavaşlama (s.72), havalanabilmesi (s.72), hızlanması (s.72), yavaşlaması (s.72), yavaşlama (s.72), yanmasıyla (s.72), yavaşlama (s.72), değiştirme (s.74), gelmesi (s.74), değiştirme (s.74), paslaşmalarda (s.74), sektirme (s.74), değiştirme (s.74), sallanma (s.76), sallanma (s.76), sallanma (s.76), dönme (s.77), dönme (s.77), dönme (s.77), dönme (s.77), dönme (s.77), dönmeye (s.77), hızlanma (s.77), yavaşlama (s.77), değiştirme (s.77), sallanma (s.77), dönme (s.77), hızlanma (s.78), değiştirme (s.78), yavaşlama (s.78), dönme (s.78), sallanma (s.78), değiştirme (s.79), hızlanma (s.79), yavaşlama (s.79), sallanma (s.79), hızlanma (s.79), yavaşlama (s.79), değiştirme (s.79), sallanma (s.79), dönme (s.79), dönme (s.80), sallanma (s.80), değiştirme (s.80), koşmaya (s.80), hızlanma (s.80), yavaşlama (s.80), ettirme (s.81), durdurma (s.81), itme (s.81), çekme (s.81), ettirmeye (s.82), itmemiz (s.83), çekmemiz (s.83), itme (s.83), çekme (s.83), itme (s.83), çekme (s.83), hızlanmasına (s.83), yavaşlamasına (s.83), durmasına (s.83), dönmesine (s.83), etmesini (s.83), yaptığımız (s.83), itme (s.83), çekme (s.83), itme (s.83), çekme (s.83), itme (s.84), çekme (s.84), çekme (s.84), itme (s.84), çekme (s.84), uygulamamız (s.85), yapabilmemiz (s.85), etmesi (s.85), çarpışma (s.86), çarpışma (s.86), çarpışma (s.86), durdurmaya (s.87), kaybetmesi (s.87), düşmesi (s.88), itme (s.89), çekme (s.89), itme (s.90), çekme (s.90), sallanma (s.90), itme	138

	(s.90), çekme (s.90), hızlanma (s.90), yavaşlama (s.90), değiştirme (s.90), çekme (s.91), yavaşlama (s.91), itme (s.91), hızlanma (s.91), itme (s.91), çekme (s.91), itme (s.91), itme (s.91), hızlanma (s.92), yavaşlama (s.92), sallanma (s.92), çekme (s.92), dönme (s.92), değiştirme (s.92)	
-DIK,	olduğunu (s.66), ettiğini (s.69), olmadıkça (s.70), olmadığı (s.70), giydiğimizde (s.70), edebildiği (s.72), yandığını (s.72), değiştirdiği (s.73), değiştirdiğimiz (s.73), değiştirdiğini (s.74), bağlandığını (s.75), bağlandığını (s.75), istediği (s.75), olduğu (s.75), gittiğimizde (s.76), kurduğumuz (s.76), yaptığı (s.77), yaptığı (s.77), kullanıldığını (s.77), bıraktığımızda (s.77), öğrendiğimiz (s.78), verdiğin (s.79), çıktığını (s.80), yapıldığını (s.80), yaptığı (s.80), yaptığı (s.80), gördüğümüz (s.82), ettirebildiğimiz (s.82), ettiremediğimiz (s.82), ettiremediğimiz (s.82), uyguladığımız (s.83), bıraktığımızda (s.84), uyguladığımız (s.85), yaptığını (s.86), yuvarlandıkça (s.88), olduğu (s.88), ettiremediğimiz (s.91)	37
-(y)AcAK	gözlemleyecek (s.66), olabileceği (s.66), olabileceği (s.67), edecekleri (s.73), gidecekleri (s.74), görebileceği (s.74), açacağı (s.87), olabileceği (s.88), vereceği (s.88), yapılabileceğini (s.88)	10
-(y)İş	iniş (s.72), çıkışta (s.73), çıkış (s.80), çıkışı (s.91)	4
TOPLAM		219

Kuvveti tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 3 incelendiği zaman, ünite de yer alan adlaştırma türlerinden -mA adlaştırma türünün en fazla kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla -DIK,-mAK, -(y)AcAK ve -(y)İş izlemekte olup; ünite genelinde 219 tane adlaştırma yapısıyla kurulmuş cümle bulunmaktadır. Kuvveti tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Hareket **etmek** canlıların ortak özelliklerindedir. (s.70)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Top sektirme ve istop oyunu oynarken topa yön **değiştirme** hareketi yaptırırız. (s.74)

-DIK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Yağmur ve kar sularının sebep **olduğu** su taşkınlarına “sel” denir. (s.88)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Doğa olayları hareketli cisimlerin sebep **olabileceği** tehlikelerdendir. (s.88)

-(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Verilen ifadeleri okuyup uygun yolları takip ederek çıkışı bulun. (s.91) şeklinde örneklenebilecek adlaştırma yapılarından yararlanıldığı görülmektedir.

4. Ünite Maddeyi Tanıyalım (98.-131. Sayfalar arasında)

Tablo 4. Maddeyi tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	vermek (s.105), engellemektir (s.111), azaltmak (s.111),azaltmak (s.111), etmek (s.112), tatmak (s.114), dokunmak (s.114), bakmak (s.114), koklamak (s.114), karıştırmamak (s.115), tatmak (s.115), dokunmak (s.115), bakmak (s.115), koklamak (s.115), kullanmak (s.116), koklamak (s.116), dokunmak (s.116), korumak (s.117), tatmak (s.118), koklamak (s.118), bakmak (s.118), dokunmak (s.118), dokunmak (s.119), tatmak (s.119), koklamak (s.119), tatmak (s.120), kaymamak (s.120), korumak (s.122), içermektedir (s.124), olmak (s.125), değiştirmek (s.126), kırmak (s.126), kesmek (s.126), ezmek (s.126), gözlemlemek (s.127), olmak (s.129)	36
-mA,	dokunma (s.98), bakma (s.98), tatma (s.98), koklamanın (s.98), almada (s.98), dokunma (s.105), olması (s.106), olmasının (s.107), kırılması (s.108), çalışmanın (s.110), kaymayı (s.111), getirilmesi (s.111), koklama (s.112), bozulmaması (s.114), alınması (s.117), bilmemiz (s.118), korumamız (s.118), olmalarına (s.119), kullanmaları (s.122), olmasıdır (s.125), şişmesini (s.128)	21
-DIK,	baktığımızda (s.101), gördüklerimizin (s.101), algılayabildiğimiz (s.101), seçtiğimiz (s.103), seçtiği (s.103), kullanabildiğinizi (s.104), olduğunu (s.105), uygulandığında (s.106), kaldırıldığında (s.106), kaldırıldığında (s.108), dokunduğunuzda (s.109), dokunduğunuzda (s.109), yuvarladığımız (s.110), tamamladığımız (s.110), kullanıldığı (s.111), olduğu (s.113), aldığımız (s.117), gördüğümüz (s.120), olduğunu (s.121), bilmediğimiz (s.121), gördüğünüzü (s.123), gördüğünüz (s.123), gördüğünüz (s.125), buldukları (s.126), buldukları (s.128), verdiğimizde (s.128), aldığımızda (s.128), bulunduğu (s.129), buldukları (s.131)	29
-(y)AcAK	verebileceğini (s.98), getireceği (s.107), olacak (s.110), edebileceğimizi (s.115), yaratabilecek (s.117), sağlayacağı (s.117), alınabilecek (s.118), olabileceğini (s.120), olacak (s.124)	9
-(y)Iş	oluşu (s.111)	1
TOPLAM		96

Maddeyi tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 4 incelendiği zaman, üniteye yer alan adlaştırma türlerinden -mAK adlaştırma türünün en fazla kullanıldığı görülmektedir. -mAK adlaştırma yapısını sırasıyla -DIK,-mA, -(y)AcAK ve -(y)Iş izlemekte olup; ünite genelinde 96 tane adlaştırma yapısıyla kurulmuş cümle

bulunmaktadır. Maddeyi tanıyalım ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Metaller sert maddelerdir ve elle şekil vermek çok zordur. (s.105)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Sağlam olması gereken eşyalar sert maddelerden yapılıdır. (s.106)

-DIK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Çevremizde gördüğümüz pek çok varlık katıdır. (s.125)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Maddeleri duyu organlarımızla ayırt edebileceğimizi öğrenmiştik. (s.115)

-(y)Iş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Maddelerin çok pürüzlü veya az pürüzlü oluşu kullanıldığı yerlere göre avantaj sağlar. (s.111) şeklinde örneklenebilecek adlaştırma yapılarından yararlandığı görülmektedir.

5. Ünite Çevremizdeki Işık ve Sesler (136.-171. Sayfalar arasında)

Tablo 5. Çevremizdeki ışık ve sesler ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	Aydınlatmak (s.138), kolaylaştırmak (s.140), aydınlanmak (s.140), görebilmek (s.140), hesaplanmaktadır (s.140), kullanmak (s.141), korumak (s.141), korunmak (s.141), okumak (s.142), aydınlanmak (s.143), arttırmak (s.153), korumak (s.156), dinlemek (s.157), kurmak (s.157), duyurmak (s.159), arttırmak (s.160), korunmak (s.160), bulunmaktadır (s.164), kullanılmaktadır (s.165), sağlanmaktadır (s.167)	20
-mA,	görme (s.136), işitme (s.136), işitme (s.136), görmedeki (s.137), işitmedeki (s.137), görme (s.137), görmedeki (s.138), görme (s.138), aramaya (s.138), görebilmemiz (s.140), görebilmemiz (s.140), görmemizi (s.140), aydınlatması (s.140), değiştirmesi (s.140), yansması (s.140), görmemizi (s.141), görmemiz (s.141), aydınlatılması (s.141), yayması (s.141), görebilmemiz (s.141), görmeleri (s.142), görebilmemiz (s.142), görebilmemiz (s.142), görme (s.142), çakması (s.145), düşmesi (s.145), girmesini (s.146), olmamasına (s.147), işitmedeki (s.151), işitme (s.151), duyması (s.152), olması (s.152), duyabilmesi (s.152), duyabilmemiz (s.153), duyma (s.153), olması (s.153), işitme (s.153), olmasına (s.153), görmemesine (s.153), okumaya (s.154), okumaya (s.154), duymamız (s.155), duymamız (s.155), konuşmalarına (s.156), işitme (s.157), olmasına (s.157), işitme (s.157), duymasına (s.157), işitme (s.157), işitme (s.157), işitme (s.158), işitme (s.158), olması (s.158), işitme (s.158), işitme (s.158), işitme (s.158), işitme (s.159), duymamız (s.159), işitme (s.159), konuşmanın (s.159), takılması (s.159), yayılması (s.161), havlama (s.163), havlama (s.163), çıkmamamıza (s.163), titreştirmesi (s.164), rahatlama	84

	(s.164), yayılması (s.166), yayılmasıdır (s.166), yayılmasını (s.166), miyavlama (s.168), işitme (s.168), artmasından (s.168), uzaklaşmasıyla (s.168), beklemesini (s.168), bulmasını (s.168), çalmaya (s.168), görmememize (s.168), işitme (s.169), duyma (s.170), görme (s.170), işitme (s.170), işitme (s.171), titremesi (s.171)	
-DIK,	olduğu (s.136), olduğunu (s.136), aradığını (s.138), gördüğümüzü (s.139), kapattığımız (s.139), olduğunu (s.139), gördüğümüzü (s.139), gördüğümüzü (s.139), yaklaştığını (s.139), olmadığı (s.140), yandığını (s.140), bulunduğumuz (s.140), olduğu (s.140), olduğunu (s.142), yaklaştığını (s.142), bulunduğumuz (s.142), olmadığı (s.143), bulduğumuz (s.144), yazdığımız (s.144), bulduğunu (s.144), gördüğümüz (s.145), olduğu (s.146), bulunduğumuz (s.146), bulunduğumuz (s.146), olmadığı (s.150), kullandıkça (s.150), geldiğini (s.151), sağladıktan (s.152), duyduğumuz (s.152), duyabildiğimiz(s.152), duyamadığımız (s.152), çıkardıkları (s.152), duyamadığı (s.152), duyabildiklerinden (s.152), duyamadığı (s.153), çıkardıkları (s.153), duydukları (s.153), kullandığımız (s.153), duyamadığımız (s.153), geldiğini (s.153), seçtiği (s.154), duyduğumuz (s.154), duyduğumuz (s.154), uzaklaştıkça (s.155), yaklaştıkça (s.155), konuştuğunu (s.155), duyduğumuz (s.155), olduğunu (s.155), yaklaştırdığımızda (s.155), arttığını (s.155), uzaklaştırdığımızda (s.155), azaldığını (s.155), kullandığı (s.156), olduğu (s.156), konuştukları (s.156), kullandığımız (s.157), gördüğü (s.157), yaklaştıkça (s.158), uzaklaştıkça (s.158), uzaklaştıkça (s.159), azaldıkça (s.159), duyamadığımız (s.159), bulunduğumuz (s.159), olduğunu (s.160), duyduğumuz (s.160), uyandığımız (s.161), duyduğunuz (s.161), geldiğini (s.161), bağladığımız (s.162), çıkardıkları (s.162), çıkardıkları (s.162), vurduğumuzu (s.162), yaşadığımız (s.163), işittiğimiz (s.163), duyduğumuz (s.163), duyduğumuzda (s.163), olduğunu (s.163), duyduğumuzda (s.163), olduğunu (s.163), duyduğumuz (s.163), olduğunu (s.164), duyduğunuz (s.165), çıkardığımız (s.165), dokunduğunuzda (s.165), olduğu (s.166), gözlemlediğimiz(s.166), olduğunu (s.167), olduğunu (s.167), yaklaştığını (s.167), duyduğumuz (s.167), olduğunu (s.168), yaklaştığını (s.168), uzaklaştığını (s.168), duyduğumuz (s.168), yaklaştığını (s.168), duyduğumuz (s.168), duyduğumuz (s.168), seçtiği (s.168), yaklaştığını (s.168), uzaklaştığını (s.168), olduklarını (s.168), uzaklaştığını (s.169), olduğumuzda (s.171), olduğunu (s.171)	104
-(y)AcAK	gözlemleyecek (s.136), işitilemeyeceğini (s.136), olabileceğini (s.136), düşmeyecek (s.139), girmeyecek (s.139), bakacak (s.139), görebileceğimiz (s.139), tükenebilecek (s.146), taşmayacak (s.146), tükenebilecek (s.150), duyabileceği(s.154), olabileceği (s.160), yağabileceğini (s.163), görebileceği (s.167), çalacak (s.168)	15
-(y)İş	oluşturulmuş (s.150), yaşayış (s.157)	2
TOPLAM		225

Çevremizdeki ışık ve sesler ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 5 incelendiği zaman, üniteye yer alan adlaştırma türlerinden –DIK adlaştırma türünün en fazla kullanıldığı görülmektedir. –DIK adlaştırma türünü sırasıyla –mA,-mAK, –(y)AcAK ve -(y)İş izlemekte olup; ünite genelinde 225 tane adlaştırma yapısıyla kurulmuş

cümle bulunmaktadır. Çevremizdeki ışık ve sesler ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Ses telleri vücudumuzun neresinde bulunmaktadırlar? (s.164)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Görebilmemiz için ışık gereklidir. (s.141)

-DIK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Ses şiddeti sesin kaynağına yaklaştıkça artar. (s.158)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Şiddetli seslerin sebep olabileceği zararlar nelerdir? (s.160)

-(y)Iş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

İnsanlar tarafından oluşturulmuş ışık kaynaklarına yapay ışık kaynakları denir.

(s.150) şeklinde örneklenebilecek adlaştırma yapılarından yararlanıldığı görülmektedir.

6. Ünite Canlılar Dünyasına Yolculuk (176.-203. Sayfalar arasında)

Tablo 6. Canlılar dünyasına yolculuk ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	korumak (s.176), kalmak (s.181), gelişmek (s.181), yemek (s.181), yapmak (s.181), yapmak (s.182), almak (s.182), atmak (s.183), kaydetmek (s.185), tutmak (s.185), üretmektedirler (s.193), çekmektedir (s.194), giderebilmek (s.194), görmek (s.194), yetiştirmek (s.195), kolaylaştırmak (s.195), barınmak (s.195), oynamak (s.195), ettirebilmek (s.198), karşılamak (s.198), solumak (s.198), pişirmek (s.199), ısınmak (s.199), çalıştırmak (s.199), karşılamaktadır (s.199), üretmek (s.199), çözmek (s.200), korumak (s.200), tutmak (s.202), önlemek (s.203), önlemek (s.203), önlemek (s.203)	2
-mA,	araştırma (s.176), büyüme (s.180), büyüme (s.180), gelişmesi (s.180), büyümeleri (s.180), büyümeye (s.180), büyümeye (s.180), büyümesi (s.180), beslenme (s.181), etme (s.181), beslenmeye (s.181), çoğalma (s.182), etmesi (s.182), yapma (s.182), verme (s.183), görme (s.183), işitme (s.183), dokunma (s.183), alma (s.183), yapma (s.183), çimlenmesi (s.184), olması (s.184), üretmesi (s.184), ölmesi (s.184), çimlenme (s.184), uzama (s.185), görünmesini (s.185), büyümesi (s.185), gelişmesindeki (s.185), büyüme (s.186), beslenme (s.186), etme (s.186), çoğalma (s.186), verme (s.186), çimlenmesi (s.186), etmesi (s.187), çimlenmesi (s.188), büyümesi (s.188), beslenme (s.190), barınma (s.190), ayrıştırmanın (s.192), kullanılmasını (s.193), olmasının (s.193), kesilmesi (s.193), büyümesi (s.193), tutmamız (s.193), depolanmasına (s.193), yakılmasına (s.193), koruma (s.194),	4

	dinlenme (s.194), oynama (s.194), eğlenme (s.194), tasarlamamız (s.197), araştırmalar (s.197), olması (s.198), kirlenmesine (s.198), çalışmalar (s.199), kullanılması (s.199), çalışmalarına (s.200), koruma (s.200), çalışmalarına (s.200), yürümeyi(s.202), taşıma (s.202), almayı (s.202)	
-DIK,	yaşadığımız (s.176), yaşadığımız(s.176), gördüklerinizi (s.178), olduğunu (s.180), olduğunda (s.180), üretemedikleri (s.181), aldıkları (s.181), edebildikleri (s.181), duyduğu (s.182), dokunulduğunda (s.183), olduğu (s.185), kaydettiğimiz(s.185), olmadığı (s.187), gördüklerinizi (s.189), gördüklerinizden (s.189), karşıladığımız (s.190), geçirdiğimiz(s.190), karşıladığımız (s.190), gördüğünüz (s.191), olduğunu (s.192), hazırladığımız (s.192), sürdürdüğünü (s.193), gittiğimiz(s.194), değiştirdikleri (s.195), kullanmadığımız (s.197), istediğimiz (s.197), yaşadığımız (s.198), yaşadığımız (s.198), yaşadığı (s.198), bozulduğunda (s.199), estiği (s.199), yaşadığımız (s.200), yaşadığımız (s.202), giydiğimiz (s.202), geldiğimizde (s.202)	5
-(y)AcAK	Olacak (s.185), gelecek (s.185), sağlayacağı (s.192), kullanacağımız (s.197), yapabileceklerinizi (s.200), tükenebileceğini (s.202)	
-(y)İş	dönüşen (s.182), gelişimini (s.185), gelişimini (s.185), dönüşüm (s.193), dönüşümü (s.193), dönüşüm (s.193), dönüşüm (s.193), dönüşüm(s.193), dönüşümü (s.193), dönüşüm (s.193), dönüşüm (s.193), dönüşüm (s.193), dönüşümüne (s.200), dönüşümü (s.202), oluştururken (s.203)	5
TOPLAM		152

Canlılar dünyasına yolculuk ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 6 incelendiği zaman, üniteye yer alan adlaştırma türlerinden –mA adlaştırma türünün en fazla kullanıldığı görülmektedir. –mA adlaştırma türünü sırasıyla –DIK,-mAK, -(y)İş ve -(y)AcAK izlemekte olup; ünite genelinde 152 tane adlaştırma yapısıyla kurulmuş cümle bulunmaktadır. Canlılar dünyasına yolculuk ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Canlılar vücutlarındaki gereksiz maddeleri **atmak** için boşaltım yapar. (s.183)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Tohumun çimlenmesi için neler gereklidir? (s.188)

-DIK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Çevrenizde **gördüğünüz** çevre sorunlarını tespit ediniz. (s.191)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Doğal kaynakların tükenebileceğini unutmamalıyız. (s.202)

-(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Alüminyum, cam, kağıt ve plastik gibi birçok madde geri dönüşebilir maddelerdir. (s.193) şeklinde örneklenebilecek adlaştırma yapılarından yararlandığı görülmektedir.

7. Ünite Elektrikli Araçlar (208. Ve 241. Sayfalar arasında)

Tablo 7. Elektrikli araçlar ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma türleri	Adlaştırılmanın Kullanıldığı Kelimeler	Adlaştırma Kelime sayısı
-mAK,	açmak (s.211), kurutmak (s.211), çalışmaktadır (s.212), etkilenmemek (s.215), çalışmaktadır (s.216), sağlamak (s.217), ısınmak (s.217), çalıştırmak (s.217), yakmak (s.222), çalıştırmak (s.222), etmek (s.224), değiştirmektense (s.225), kullanılmamaktadır (s.225), azaltmak (s.229), yapılabilmektedir (s.229), dönüştürmek (s.229), getirmek (s.229), çalıştırmak (s.231), çalışmaktadır (s.232), önlemek (s.234), engellemek (s.235), takmak (s.237), uyarmak (s.238), kullanmak (s.238), etmek (s.240), korunmak (s.240), çalıştırmak (s.241)	27
-mA,	yapılması (s.208), kullanılmasına (s.208), ısınma (s.209), aydınlatma (s.209), çarpması (s.209), ısınma (s.210), aydınlatma (s.210), yapmamızı (s.211), kurutma (s.211), bozulmamasını (s.211), çıkmamızı (s.212), inmemizi (s.212), olmalarındır (s.213), aydınlatma (s.213), ısıtma (s.213), soğutma (s.213), haberleşme (s.213), aksamasına (s.215), aydınlatma (s.216), ısınma (s.216), soğutma (s.216), haberleşme (s.216), aydınlatma (s.216), haberleşme (s.217), kızartma (s.217), ısınma (s.217), aydınlatma (s.217), ısınma (s.217), haberleşme (s.217), soğutma (s.217), ısınma (s.218), aydınlatma (s.218), ısıtma (s.220), soğutma (s.220), aydınlatma (s.220), çalışabilmesi (s.221), çalışmaya (s.221), çalıştırma (s.222), açmamız (s.222), çalışmaları (s.223), kaplamasını (s.224), çalışması (s.224), çalışabilmesi (s.225), kullanma (s.225), geliştirilmesinde (s.225), gelmesiyle (s.226), gelişmesi (s.226), kullanılmaya (s.226), çalışması (s.226), olmalarından (s.226), edilmeleri (s.228), bitmesine (s.228), bitmesi (s.228), kullanma (s.228), bitmesi (s.228), çalışma (s.228), toplama (s.229), toplama (s.229), toplama (s.229), ayırıştırma (s.229), biriktirme (s.229), toplama (s.229), kısaltılmasıdır (s.229), toplanması (s.229), taşınması (s.229), depolanması (s.229), ayırıştırılması (s.229), kapatmayı (s.230), yapılması (s.230), toplama (s.231), taşıma (s.231), depolama (s.231), ayırma (s.231), bulmacayı (s.231), çalışmasını (s.231), ısınma (s.231), gelmesi (s.232), çalışması (s.232), çarpması (s.233), kullanılması (s.234), kullanmadan (s.234), dokunulması (s.234), olmasına (s.235), açma (s.235), kapama (s.235), iletilmesini (s.236), olmasına (s.236), etmeye (s.236), yayılması (s.236), çıkması (s.236), çıkmasına (s.237), ısınmasına (s.237), erimesine (s.237), erimesi (s.237), olmaması (s.237), çarpmasına (s.237), çarpması (s.237), geçmesiyle (s.237), etmeye (s.237), çarpmasına (s.237), dökülmesi (s.237), kurtarma (s.238), çalıştırma (s.238), çarpmasına (s.240), çarpmasından (s.240)	105

-DİK,	kullanıldığı (s.208), kolaylaştırdığı (s.211), kullandığımız (s.211), kullandığımız (s.211), pişirdiğimiz (s.211), kullandığımız (s.212), kullandığı (s.213), kestiğimiz (s.214), işaretlediğiniz (s.214), kararlaştırdığımız (s.214), gösterdiği (s.214), kullanıldığını (s.214), yazdıklarımızı (s.214), kattığı (s.214), olduğunda (s.214), çalıştırdığı (s.215), kullandığımız (s.216), kullandığımız (s.217), kullandığımız (s.217), kullandığımız (s.217), kullandığımız (s.219), yaşadığımızda (s.219), kesildiğinde (s.219), kullandığımız (s.221), yandığını (s.224), yandığını (s.224), kaldığından (s.225), olduğu (s.226), kullandığımız (s.226), çalıştıkça (s.226), kestiğimiz (s.227), çektığımız (s.227), kullandığını (s.227), tamamladıktan (s.228), kullandığımız (s.228), atıldığında (s.228), verdiği (s.229), dolduğunda (s.229), yaptığımız (s.230), kullandığı (s.231), takıldığı (s.231), çalıştığını (s.232), çalıştığı (s.232), düştüğünü (s.233), sallandığını (s.233), çıkardığını (s.233), kullanılmadığında (s.234), takıldığında (s.234), kapattığımız (s.235), kullanmadığımız (s.235), kullanmadığımız (s.235), yaşadığımız (s.237), çalıştığımız (s.237), bulunduğu (s.237), gördüğümüz (s.238), kullanmadığımız (s.238), olmadığını (s.239), gördüğümde (s.239), kullanmadığımız (s.240), olduğundan (s.241)	60
-(y)AcAK	vereceği (s.208), geçecek (s.214), bakacak (s.214), yaşayacağımız (s.214), önereceğiniz (s.219), oluşabileceği (s.219), kullanılacak (s.225), kullanılmayacak (s.228), vereceği (s.229), açılmayacak (s.230), girecek (s.230), vereceği (s.230), yapılabileceğini (s.240)	13
-(y)Iş	dönüşümü (s.229), dönüşümünü (s.229), çıkış (s.241), oluşum (s.219), iletişim (s.220)	5
TOPLAM		210

Elektrikli araçlar ünitesinde yer alan adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 7 incelendiği zaman, üniteye yer alan adlaştırma türlerinden -mA adlaştırma türünün en fazla kullanıldığı görülmektedir. -mA adlaştırma türünü sırasıyla -DİK,-mAK, -(y)AcAK ve -(y)Iş izlemekte olup; ünite genelinde 210 tane adlaştırma yapısıyla kurulmuş cümle bulunmaktadır. Elektrikli araçlar ünitesinde yer alan adlaştırma yapılarına ait cümleler incelendiğinde;

-mAk ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Odamızın lambasını yak**mak** için düğmeye basarız. (s.222)

-mA ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Elektriği aydınlat**ma**, ısıt**ma**, soğut**ma**, haberleş**me** ve ulaşım gibi amaçlar için kullanırız. (s. 213)

-DİK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Kullanmad**ığımız** aletlerin fişlerini prizden çekmeliyiz. (s.238)

-(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Elektrik kesintisi olduğunda yaşayacağımız zorluklar nelerdir? (s.214)

-(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapısı

Şarj edilebilen pillerin geri dönüşümü yapılabilmektedir. (s.229) şeklinde örneklenebilecek adlaştırma yapılarından yararlanıldığı görülmektedir.

Tablo 8. Fen bilimleri ders kitabında yer alan toplam adlaştırma türleri ve sayıları

Adlaştırma Türleri	Kelime sayıları
-mAK,	175
-mA,	522
-DIK,	346
-(y)AcAK	56
-(y)İş	31
TOPLAM	1130

Fen bilimleri ders kitabında yer alan toplam adlaştırma türleri ve sayılarını gösteren Tablo 8 incelendiği zaman, en fazla kullanılan adlaştırma türünün 522 kelimedeki kullanılan -mA adlaştırma yapısıyla kurulduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 346 kelime ile -DIK, 175 kelime ile -mAK, 56 kelime ile -(y)AcAK ve 31 Kelime ile -(y)İş izlemekte olup; kitabın tamamında toplam 1130 tane adlaştırma bulunmaktadır.

Tablo 9. Ünitelerdeki metinlerin ve etkinliklerin adlaştırma oranları

Ünite	Ünite Adı	Adlaştırma Kelime Sayısı	Toplam Kelime Sayısı	Yoğunluk %
1. Ünite	Gezegenimizi Tanıyalım (12-32)	67	1754	3,82
2. Ünite	Beş Duyumuz (36-61)	161	2236	7,20
3. Ünite	Çevremizdeki Işık ve Sesler (136-171)	219	1889	11,59
4. Ünite	Maddeyi Tanıyalım (98-131)	96	1870	5,13
5. Ünite	Kuvveti Tanıyalım (66-92)	225	2814	7,99
6. Ünite	Canlılar Dünyasına Yolculuk (176-203)	152	2256	6,74
7. Ünite	Elektrikli Araçlar (208-241)	210	2507	8,38
TOPLAM		1130	15326	7,37

Tablo 9 incelendiğinde, ünitelerde yer alan toplam kelime sayısı ve adlaştırma yapılarının kullanıldığı kelime sayıları oranlanarak üniteye yer alan adlaştırma yoğunlukları bulunmuştur. Buna göre üniteler bazında karşılaştırıldığında adlaştırmanın en yoğun kullanılan ünitenin “Çevremizdeki Işık ve Sesler” ünitesi (%11,59) olduğu görülmektedir. Sırasıyla bunu “Elektrikli Araçlar” ünitesi (%8,38), “Kuvveti Tanıyalım” ünitesi (%7,99), “Beş Duyumuz” ünitesi (%7,20), “Canlılar Dünyasına Yolculuk” ünitesi (%6,74), “Maddeyi Tanıyalım” ünitesi (%5,13) ve “Gezegenimizi Tanıyalım” ünitesi (%3,82) izlemiştir. 3. Sınıf Fen bilimleri ders kitabında yer alan adlaştırmanın toplam yoğunluk oranı %7,37’dir.

Tartışma ve Sonuç

Halliday'e (2003) göre çocuklar, ilkokulda adlaştırma yapılarıyla karşılaşır. Derewianka (2003) oğlunun beş yaşından on üç yaşına kadar yazdığı tüm metinleri, dilbilgisel eğretilme üretim örneklerini araştırmak için analiz etmiştir. Yaptığı bu çalışma ile dokuz yaşından başlayarak adlaştırma kullanımının arttığını ifade etmiştir. Fen Bilimleri ders kitapları, ilkokul düzeyinde bilimsel dilin yoğun olarak kullanıldığı kitaplardandır. Bilimsel dilin en ayırt edici özelliklerinden birisi adlaştırma yapılarının yüksek sıklığıdır. Adlaştırmalar yoluyla daha kapsamlı bilgiler aktarılabilir.

Bu çalışmada analiz edilen 3. sınıf fen bilimleri ders kitabında, adlaştırma yapıları bakımından en fazla -mA eki, en az ise - (y)Iş eki kullanılmıştır. Kitapta kullanılan 15.326 kelimenin 1130 tanesinde adlaştırılmış yapı kullanılmıştır. Yeni programa göre hazırlanan 3. sınıf fen bilimleri kitabının adlaştırma yoğunluğu % 7,37 olarak bulunmuştur. Benzer şekilde, Mueller de (2015), Amerika'da ilkokul ve ortaokul düzeyindeki on yedi tane fen bilgisi kitabını incelemiş ve 8.942 kelimelik bir incelemede, toplam 403 kelimenin adlaştırılmış olduğunu belirlemiştir. Bu da örnek metinlerdeki kelimelerin % 4,5'inin adlaştırılmış kelimeler olduğu anlamına gelmektedir. Bizim çalışmamızda ise tek bir ders ve tek bir kitap analiz edilmiş ve ilgili çalışmadan daha yoğun bir adlaştırma oranı bulgulanmıştır. Bu yöndeki bulgu, Türkiye'deki fen bilimleri kitaplarının hâlâ oldukça yüksek içerik bilgisi yüklü olduğu yönünde yorumlanabilir. Bu yöndeki yorum; mevcut ders kitaplarının, bugüne kadar hazırlanan fen bilimleri öğretim programlarının temellendirildiği bilişselci öğrenme teorilerinin "öğrenme zaman alır." öğretisiyle uyum içindedir. MEB tarafından 2013 ve 2017 yıllarında gerçekleştirilen değişiklikler bu yorumu destekler niteliktedir.

Ayrıca Türkiye'deki alanyazında ilkokul fen bilimleri ders kitapları adlaştırma kullanımı açısından daha önce analiz edilmemiştir. Buradan hareketle bu çalışmanın, ilkokul ders kitaplarındaki adlaştırma düzeyinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabileceği ileri sürülebilir. Jalilifar, Alipour ve Parsa (2014) uygulamalı dilbilim ve biyoloji kitaplarındaki adlaştırma oranlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında, uygulamalı dilbilim kitaplarında bilimsel bilginin adlaştırmaya yönelik daha büyük eğilim gösterdiği bulgusuna ulaşmışlardır. Dilbilim kitaplarındaki adlaştırma yoğunluğu % 6, 93; biyoloji kitaplarındaki adlaştırma oranı ise % 6, 11 olarak bulunmuştur. Ancak dilbilim kitaplarında bulunan bu yöndeki oran, çalışmamızın verisini sağlayan 3. sınıf fen bilimleri kitabındaki orandan daha

düşüktür. Yine Jalilifar ve Memari (2017), sekiz dilbilim ve sekiz fizik kitabını adlaştırma kullanımını açısından incelemiştir. Dilbilim ve fizik kitaplarında adlaştırma yoğunluğu açısından karşılaştırıldığında çok düşük bir fark bulunmuştur. Yüksek zorluk derecesine sahip fizik kitaplarının adlaştırma yoğunluğu, % 0,319; düşük zorluk derecesine sahip fizik kitaplarının adlaştırma yoğunluğu ise % 0,207'dir. Yüksek zorluk derecesine sahip dilbilim kitaplarının adlaştırma yoğunluğu % 0,187; düşük zorluk derecesine sahip dilbilim kitaplarının adlaştırma yoğunluğu % 0,266'dır.

Banks'ın (2008) bulguları biyoloji ve fizik bilimlerinde adlaştırma kullanımının benzer özellikleri taşıdığını ortaya koymuştur. Hem fizik hem de biyoloji bilimlerinde, tarihsel olarak adlaştırma yapılarının kullanımında artış olduğu ifade edilmiştir. Coffin (2006) çalışmasında tarih ders kitaplarındaki metinlerde, ilköğretim düzeyinden ortaöğretim düzeyine geçildikçe adlaştırma yapılarının ortaya çıktığını ve bu yapıların giderek arttığını ifade etmektedir. Ders kitaplarındaki etkin adlaştırma kullanımı kadar öğretmenlerin adlaştırma kullanımına bakış açıları da önemlidir. Cameron tezinde (2011), "öğrencilerin adlaştırma yapılarını etkin bir şekilde kullanmaları ve anlamaları için; öğretmenlerinin ilk olarak adlaştırmanın önemini ve yerleşimini tanıması gerekeceğini" ifade etmektedir. İlgili çalışma öğretmenlerin çoğu zaman dil özelliklerini de açıkça öğretmediklerini ileri sürmektedir. Çalışmamızın ve alanyazının bulguları ve yorumları ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Öneriler

Adlaştırma ile ilgili daha kapsamlı çalışmalara gereksinim vardır, böylece ilkokul ders kitaplarının daha eksiksiz bir görüntüsü geliştirilebilir. Adlaştırma kullanımında disiplin özgüllüğünü ortaya çıkarmak için, sosyal bilimlerdeki ve fen bilimlerdeki adlaştırma yapıları karşılaştırılarak incelenebilir. Öğretmen adaylarına ve öğretmenlere adlaştırma kullanımının önemine yönelik bilgi verilebilir. İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan kitaplarda, adlaştırma kullanımı arttırılabilir.

Bilgilendirme

Bu çalışma, 4-6 Ekim 2018 tarihinde Denizli'de düzenlenen 13. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde sunulmuştur.

Kaynaklar

- Banks, D. (2008). *The development of scientific writing: Linguistic features and historical context*. London: Equinox.
- Baratta, M. A. (2010). *Nominalization development across an undergraduate academic degree program*. *Journal of Pragmatics*, 42(4), 1017–1036.
- Cameron, J.S. 2011. *Comprehend to comprehension: teaching nominalization to secondary ELD teachers*. (Unpublished MA thesis). University of California, America.
- Cengiz, Ö., & Çakır, H. (2012). Okul öncesi çocukların dilbilgisel eğretilme kullanımının ortaya çıkış sürecinde annelerin etkisi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 21-36.
- Coffin, C. (2006). *Historical discourse: The language of time, cause and evaluation*. London: Continuum.
- Çakır, H. (2011). *Türkçe ve İngilizce bilimsel makale özetlerinde bilgiyi kurgulama ve yazar kimliğini kodlama biçimleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çakır, H., & Cengiz, Ö. (2017). *Dilbilim çeviribilim yazıları*, Kansu-Yetiner, N., & Şahin, M. (Ed). *Anneler ve çocuklarının adlaştırma kullanımı* (ss. 55-66). Ankara: Anı Yayıncılık
- Derewianka, B. (2003). *Grammatical metaphor: Views from systemic-functional linguistics*, Simon-Vandenberg, A.M., Taverniers, M. & Ravelli, L. (Ed.). *Grammatical metaphor in the transition to adolescence* (pp. 185-219). Amsterdam: John Benjamins.
- Göksel, A., & Kerslake, C. (2005). *Turkish: a comprehensive grammar*. London ve New York: Routledge.
- Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar (1st ed.)*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar (2nd ed.)*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. (2003). *The language of early childhood*. London: Continuum.
- Halliday, M. A. K., & Matthiessen, C. M. I. M. (2004). *An introduction to functional grammar (3rd ed.)*. London: Edward Arnold.
- Jalilifar, A., Alipour, M. & Parsa, S. (2014). A comparative study of nominalization in applied linguistics and biology books. *Journal of Research in Applied Linguistics*, 5(1), 24-43.
- Jalilifar, A., & Memari, M. (2017). Exploring Nominalization in Physics and Applied Linguistics Textbooks with Different Levels of Difficulty: Implications for English for Specific Purposes. *Teaching English Language*, 11(2), 131-159.
- Jalilifar, A., White, P., & Malekizadeh, N. (2017). Exploring nominalization in scientific textbooks: A cross-disciplinary study of hard and soft sciences, *International Journal of English Studies*, 17(2), 1-20.
- Kazemian, B., Behnam, B., & Ghafoori, N. (2013). Ideational grammatical metaphor in scientific texts: A Hallidayan perspective. *International Journal of Linguistics*, 5(4), 146-168.

- Mahbudi, A., Mahbudi, L., & Amalsaleh, E. (2014). A comparison between the use of nominalization in medical papers by English and Iranian writers. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 3(6), 1-6.
- Mãu, V. T. (2012). *Grammatical metaphor in English pharmaceutical discourse*. (Unpublished MA thesis). University of Languages and International Studies, Vietnam.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2013). *İlköğretim kurumları (ilkokullar ve ortaokullar) fen bilimleri dersi (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2017a). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2017b). *İlkokul fen bilimleri 3.sınıf ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mueller, B. M. (2015). *Analysis of nominalization in elementary and middle school science textbooks*. (Unpublished MA thesis). Hamline University, Minnesota, America.
- Schleppegrell, M. J. (2004). *The language of schooling: A functional linguistics approach*, Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- Sušinskienė, S. (2009). Textual functions of nominalizations in English scientific discourse. *Žmogus ir žodis*, 11(3), 58-64.
- Painter, C. (2003). *Views from systemic-functional linguistics*, Simon-Vandenberg, A.M., Taverniers, M., & Ravelli, L. (Ed.). Grammatical metaphor: The use of metaphorical mode of meaning in early language development (pp. 151-167). Amsterdam: John Benjamins.
- Tabrizi, F., & Nabifar, N. (2013). A comparative study of ideational grammatical metaphor in health and political texts of English newspaper. *Journal of Academic and Applied Studies*, 3 (1), 32-51.
- Taverniers, M. (2004). Grammatical metaphors in English. *Moderna Sprak*, 98 (1), 17-26.
- Torr, J., & Simpson, A. (2003). *Grammatical metaphor: Views from systemic-functional linguistics*, Simon-Vandenberg, A.M., Taverniers, M., & Ravelli, L (Ed.). The emergence of grammatical metaphor: Literacy oriented expressions in the everyday speech of young children (pp. 169-183). Amsterdam: John Benjamins.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2018). *Eğretileme*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&keli_mesec=107736 adresinden 1 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Türkkan, B. (2008). *Türkçe tarih söyleminde adlaştırmamanın işlevleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Wenyan, G. (2012). Nominalization in medical papers: A comparative study. *Studies in Literature and Language*, 4 (1), 86-93.
- Yıldırım, A. & Simsek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yongjie, C. (2007). *A contrastive study of English nominalization in abstracts of science and technology research papers*. (Unpublished MA thesis). Shangai Jiao Tong University, China.